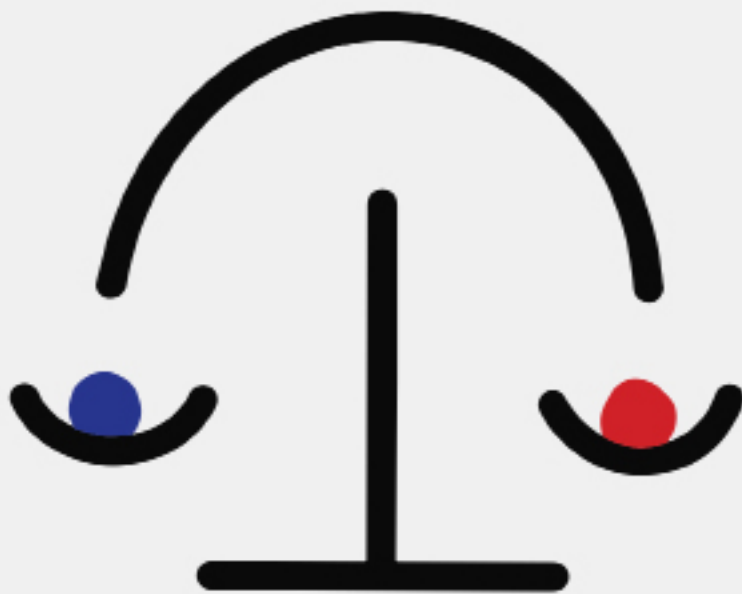

JEAN-JACQUES ROUSSEAU

Siyasal Gövde

JEAN-JACQUES ROUSSEAU
SİYASAL GÖVDE

Can Klasik

Siyasal Gövde, Jean-Jacques Rousseau

Fransızca aslından eviren: Tülin Ural

Du Contrat Social'den alınmıştır.

İlk baskı: Marc Michel Rey, 1762

Bu eviride kaynak alınan basım: Livre de Poche, 1996

 2020, Can Sanat Yayınları A.ř.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2020

3. basım: Mayıs 2022, İstanbul

Bu kitabın 3. baskısı 3 000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Ayça Sezen

Düzelti: Melis Oflas

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Sanat yönetmeni: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak illüstrasyonu: Dila Nil Kılıç

Baskı ve cilt: İMAK Basım Yayın Ticaret ve Sanayi Limited şirketi

Akçaburgaz Mah. 137. Sokak. No: 12

Esenyurt, İstanbul

Sertifika No: 45523

ISBN 978-975-07-4785-4

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĖITIM TİCARET VE SANAYİ A.ř.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25 Sarıyer/İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750747854

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

JEAN-JACQUES ROUSSEAU

SİYASAL GÖVDE

DÜŞÜNCE

Fransızca aslından çeviren

Tülin Ural

♥can

JEAN-JACQUES ROUSSEAU, 1712'de Cenevre'de dünyaya geldi. Cenevreli filozof ve yazar, *Bilimler ve Sanatlar Üstüne Söylev*'den *Émile*'e, *İnsanlar Arasındaki Eşitsizliğin Kaynağı*'ndan *İtiraflar*'a, insanlık tarihinde çığır açan Aydınlanma düşüncesinin en önemli Romantik düşünür-yazarıdır. *Toplum Sözleşmesi* ise 1762'de yayımlandığı günden bugüne toplumların bir arada yaşayışlarına ilişkin en temel düşünce yapıtlarından biri olma özelliğini sürdürmektedir. Rousseau 1778'de Ermenoville'de hayatını kaybetmiştir.

TÜLİN URAL, 1972 yılında doğdu. Notre Dame de Sion Fransız Kız Lisesi'ni bitirdi. Boğaziçi Üniversitesi sosyoloji bölümünde lisans, aynı üniversiteye bağlı Atatürk Enstitüsü'nde erken cumhuriyet dönemi romanlarında toplumsal cinsiyet inşasını incelediği teziyle yüksek lisans eğitimini tamamladı. Mart 2008'de Mimar Sinan Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nde, Prof. Meral Özbek danışmanlığında yazdığı "1930-1939 Arasında Türkiye'de Adab-ı Muşeret, Toplumsal Değişme ve Gündelik Hayatın Dönüşümü" adlı tezi savunarak doktor unvanı aldı. Çeşitli üniversitelerde tarih ve sosyoloji alanında dersler verdi. Halen Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'nde öğretim görevlisidir.

EŖit yasalar verelim onlara.

Vergilius, *Aeneas*, 11, 321

İçindekiler

Okurun Dikkatine.....	13
Birinci Kitap.....	15
I. Bölüm: Birinci Kitabın Konusu.....	17
II. Bölüm: İlk Toplumlara Dair	18
III. Bölüm: En Güçlünün Hakkına Dair	20
IV. Bölüm: Köleliğe Dair	21
V. Bölüm: Hep Bir İlk Sözleşmeye Dönme Zorunluluğu.....	27
VI. Bölüm: Toplumsal Antlaşmaya Dair	28
VII. Bölüm: Egemene Dair	31
VIII. Bölüm : Medeniyet Haline Dair	33
IX. Bölüm: Mülkiyete Dair	34
Üçüncü Kitap.....	49
I. Bölüm: Genel Olarak Hükümet	39
II. Bölüm: Çeşitli Hükümet Biçimlerinin Ana İlkesine Dair	45
III. Bölüm: Hükümetlerin Bölümleri	48
IV. Bölüm: Demokrasiye Dair	50
V. Bölüm: Aristokrasiye Dair	52
VI. Bölüm: Monarşiye Dair	55

VII. Bölüm: Karma Hükümetler.....	61
VIII. Bölüm: Her Yönetim Biçimi Her Ülkeye Uymaz.....	63
IX. Bölüm: İyi Yönetimin Alametleri.....	69
X. Bölüm: Hükümet Gücünün Suistimali ve Yozlaşmaya Eğilimi.....	71
XI. Bölüm: Siyasal Gövdenin Ölümüne Dair.....	74
XII. Bölüm: Egemen Yetke Nasıl Korunur?.....	75
XIII. Bölüm: Egemen Yetke Nasıl Korunur? (Devam).....	77
XIV. Bölüm: Egemen Yetke Nasıl Korunur? (Devam).....	79
XV. Bölüm: Vekiller ya da Temsilciler.....	80
XVI. Bölüm: Hükümet Kurumu Hiç de Sözleşmeye Dayanmaz.....	84
XVII. Bölüm: Hükümetin Kurulmasına Dair.....	85
XVIII. Bölüm : Hükümetin Zorla Ele Geçirilmesini Önlemenin Yolları.....	87

OKURUN DİKKATİNE

Bu küçük kitap epey önceleri gücümü tartmaksızın yazmaya kalkıştığım, ama uzun süredir bir yana bıraktığım daha kapsamlı bir yapıtın parçasıdır. Kalem aldığım çeşitli parçalar arasından en dikkate değer olanı buydu ve bana, okura sunulabilecek en uygun parça gibi göründü. Yazdıklarımın geri kalan bölümleri yok oldu.

BİRİNCİ KİTAP¹

Bu kitapta insanları oldukları gibi, yasaları da olabilecekleri gibi ele alarak toplum düzeninde güvenilir ve meşru bir yönetimi tanımlayabilecek herhangi bir kuralın var olup olamayacağını incelemek istiyorum. Bu araştırma boyunca adalet ve fayda fikirlerinin birbirini dışlamaması için, adaletin izin verdiği ile menfaatin gerektirdiğini birleştirmeye çalışacağım.

Ele aldığım konunun neden önemli olduğuna hiç değinmeden işe girişiyorum. Bana, “Sen kral ya da yasa koyucu musun ki siyaset üzerine kalem oynatıyorsun?” diye soranlar olacaktır. Onlara, “Hayır,” diye cevap vereceğim; “ve tam da bu yüzden siyaset üzerine yazıyorum.” Kral ya da yasa koyucu olsaydım, yapmam gerekeni yapmak dururken kelamını etmekle vakit kaybetmez; yapacağımı yapar ya da susardım.

Özgür bir devletin yurttaşı ve onun egemen gövdesinin bir parçası olarak doğdum; kamusal meselelerde sözümün etkisi ne kadar az olsa da, oy kullanma hakkım

1. Bu derleme Jean Jacques Rousseau'nun *Toplum Sözleşmesi ya da Siyaset Hukuku İlkeleri* adlı eserinin birinci ve üçüncü kitaplarını kapsamaktadır. Aksi belirtilmediği sürece dipnotlar yazara aittir. (Y.N.)

bunlar üzerine bilgi sahibi olma görevini yüklüyor bana.
Ne mutlu ki ne zaman hükümetlerle ilgili meseleler
üzerine kafa yorsam, her defasında ülkemdeki idareyi
daha da çok sevmek için yeni sebepler buluyorum.

I. BÖLÜM

BİRİNCİ KİTABIN KONUSU

İnsan özgür doğar ama her yerde zincire vurulmuştur. Falan kişi kendini başkalarının efendisi sanır; ama bu onlardan daha çok köle olmasına engel değildir. Bu değişim nasıl olmuş? Bilmiyorum. Bunu meşru kılan nedir? Sanıyorum bu soruyu çözebilirim.

Sadece kaba gücü ve bu gücün etkilerini hesaba katmadım şunu söyledim: Bir halk boyun eğmeye zorlanır da boyun eğerse iyi eder ama ne zaman ki boyunduruğunu söküp atabilecek olur da atarsa daha da iyi eder. Zira özgürlüğünü hangi hakka dayanarak aldılarsa onu aynı hakka dayanarak geri alması zaten kendi içinde meşrudur ya da özgürlüğünün ondan alınması zaten hiç meşru değildir. Ancak toplum düzeni içinde yaşamak, diğer tüm hakların temeli olan kutsal bir haktır. Öte yandan bu hak hiç de doğadan kaynaklanmaz; dolayısıyla belli sözleşmelere dayanmaktadır. İş, bu sözleşmelerin neler olduğunu bilmektedir. Ancak bu noktaya gelmeden önce, üzerinde ilerlemeye başladığım fikri temellendirmeliyim.

II. BÖLÜM

İLK TOPLUMLARA DAİR

Tüm toplulukların en eskisi ve doğal temelleri olan tek örneği ailedir. Çocuklar korunmaya muhtaç oldukları müddetçe babaya bağlı kalırlar. Ne zaman ki bu ihtiyaç sona erer, doğal bağ da çözülür. Hem babaya itaat zorunluluğundan kurtulan çocuklar hem de çocukları koruma yükünden kurtulan baba eşit derecede bağımsızlığa kavuşmuş olur. Birbirine bağlı kalmaya devam ediyorlarsa bu artık doğal zorunluluklara değil kendi isteklerine dayanır, ailenin kendisi de ancak bu uzlaşma sayesinde varlığını sürdürür.

Bu ortaklaşa özgürlük insan doğasının bir sonucudur. İnsanın uyacağı ilk yasa kendi varlığını korumaktır, kendine özen göstermesi de yine kendine karşı yükümlülüğüdür; ne zaman ki aklını kullanacak yaşa gelir, kendi varlığını korumasını sağlayacak araçlara değer biçmede tek söz sahibi yine kendisi olacağından, kendi kendinin efendisi de olacaktır.

Buradan devamla diyebiliriz ki aile siyasal toplumların ilk örneğidir. Şef baba imgesinde, halk çocuk imgesinde karşılık bulur ve hepsi özgür ve eşit doğduğundan özgürlüklerinden yalnızca çıkarları için feragat ederler. Aradaki fark şudur: Ailede baba, çocuklarına borçlu olduğu özenin karşılığını onlara olan sevgisiyle alır; devlette ise, devletin başındaki kişide bu sevginin yerini hükmetme hazzı alır, kaldı ki şef halkına karşı benzer bir sevgi de beslemez.

Grotius iktidarın her zaman yönetilenler lehine kurulmuş olduğu fikrini reddeder: Buna örnek olarak da köleliği gösterir. Akıl yürütürken başvurduğu en istikrar-

lı yöntem, hukuku somut olgularla temellendirmektir.¹ Tiranlar için de bundan daha tutarlı bir yöntem bulunabilirdi ama daha elverişlisi bulunamazdı.

Bu nedenledir ki Grotius'a göre, insan türü yüz kadar insanın mı, yoksa yüz kadar insan mı insan türünün malıdır, bu belirsizdir. Öyle görünüyor ki kendisi kitabında birinci seçenekten yanadır. Hobbes da aynı fikirdedir. Buna göre, insan denilen canlı türü her birinin başında onu parçalayıp yemek için koruyan birer şef olan sığır sürülerine bölünmüştür.

Nasıl ki bir çoban sürüsüne göre üstün bir yaratılışa sahipse; insan sürülerinin çobanları olan şefler de halklarından daha üstün yaratılışa sahiptir. Philon'un dediğine göre İmparator Caligula da benzer biçimde düşünüp bu benzetmede olduğu gibi kralların tanrı, halkın da sığır olduğu sonucuna varmıştı.

Caligula'nın düşünme tarzı Hobbes'un ve Grotius'unkiyle aynı kapıya çıkıyor. Aristoteles de hepsinden önce, insanların eşit doğmadığını, kimilerinin köle kimilerinin efendi olmak için dünyaya geldiklerini söylemişti.

Aristoteles haklıydı ama bir sonucu, bir neden gibi ele alıyordu. Kölelik içinde doğmuş her insan kölelik için dünyaya gelmiştir; bunun kadar kesin bir bilgi olamaz. Köleler zincire vurulmuşken her şeylerini, hatta o zincirden kurtulma arzusunu bile yitirirler. Aynı, Odysseus'un o hayvanlara yaraşır yaşamlarını seven arkadaşları gibi.²

1. "Kamu hukuku üzerine bilimsel araştırmalar çoğu kez geçmiş suistimallerin tarihini yazmaktan ibarettir ve oturup onları ısrarla inceleme ızdırabına katlanmak boş bir inattan başka bir şey değildir." (Amsterdam'da Rey Yayınevi'nin bastığı Marquis d'Argenson'un *Traité des intérêts de la France avec ses voisins* [Fransa'nın Komşularıyla Menfaat İlişkileri Üstüne İnceleme]) Grotius'un yaptığı da tam olarak budur işte.

2. Plutarkhos'un *Bruta animalia ratione uti* (Hayvanlar da Aklını Kullansa) adlı eserine bakınız.

Rousseau'nun dört bölümden oluşan **Toplum Sözleşmesi** adlı eseri 1762'de yayımlandığında halk egemenliği ve genel irade il-kelerini gündeme getirerek yeni bir çıkış açtı. Filozof, insanın öz-gür ve akıllı bir varlık olarak varoluşunu güvence altına alacak koşulları, onu türdeşlerinin zorbalığından koruyacak, bireyin do-ğal özgürlük kaybını daha yüksek bir özgürlük türüyle telafi edecek tedbirleri ünlü toplum sözleşmesi ve genel irade teori-siyle ortaya koydu.

Siyasal Gövde yazarın bu ünlü eserinin, toplumun bir sözleşme yoluyla doğduğundan bahseden ilk bölümünü ve yürütme gücü olarak çeşitli yönetim biçimlerini ele alan üçüncü bölümünü kapsıyor. Rousseau'nun kuramı yazılmasının üzerinden iki yüz elli yıl geçmiş olmasına rağmen, güncel siyasi tartışmalarımıza ışık tutmaya devam ediyor.

#kısaklasikler #toplumsözleşmesi #halkegemenliği #birey #özgürlük
#demokrasi

Kapak illüstrasyonu: Dila Nil Kılıç

 can

can-yayinlari.com | [f](#) | [B](#) | [t](#) canyayinlari

düşünce

ISBN 978-975-07-4785-4

9 789750 747854